

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31-13-7821

Chișinău

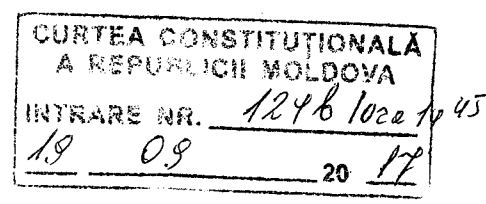
„19” septembrie 2017

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Prin prezenta se transmite spre examinare sesizarea Guvernului privind interpretarea articolului 98 aliniatul (6) din Constituția Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.743 din 19 septembrie 2017.

Secretar general al Guvernului

Lilia PALII

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr.743

din 19 septembrie 2017

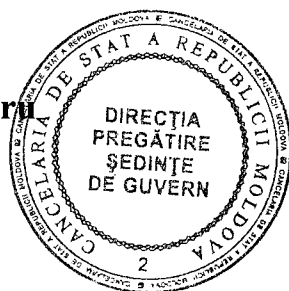
Chișinău

**Pentru aprobarea sesizării privind interpretarea
articolului 98 alineatul (6) din Constituția
Republicii Moldova**

În temeiul articolului 25 litera b) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 8, art. 86), cu modificările și completările ulterioare, și al articolului 38 alineatul (1) litera b) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art. 597), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Curții Constituționale spre examinare sesizarea privind interpretarea articolului 98 alineatul (6) din Constituția Republicii Moldova.

Prim-ministru

PAVEL FILIP

Aprobată
prin Hotărîrea Guvernului
nr. 743 din 19 septembrie 2017

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău, MD-2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind interpretarea articolului 98 alineatul (6) din Constituția Republicii Moldova, prezentată în conformitate cu articolul 25 litera b) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, articolul 38 alineatul (1) litera b) și articolul 39 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I - AUTORUL SESIZĂRII

Guvernul Republicii Moldova (mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale nr. 1).

II - OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta sesizare se solicită interpretarea oficială a art. 98 alin. (6) din Constituția Republicii Moldova, pentru clarificarea acțiunilor care pot fi întreprinse de către Prim-ministru și deciziilor care pot fi adoptate de Parlamentul Republicii Moldova în cazul în care Președintele Republicii Moldova refuză propunerea repetată de numire în funcție a unui ministru.

Adițional, prezintă interes de ordin practic necesitatea evitării unui blocaj instituțional în cazul încălcării de către Președintele Republicii Moldova a obligației constituționale de numire în funcție a unui ministru la propunerea repetată a Prim-ministrului și oferirea de către Înalțul For Constituțional a unei soluții, prin prisma normelor constituționale, în contextul unei eventuale crize instituționale.

III - EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL OBIECTULUI SESIZĂRII

Conform art. 134 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

Art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție oferă Curții Constituționale prerogativa interpretării oficiale a textului constituțional, prin stabilirea sensului autentic și deplin al normelor constituționale, ținând cont de expunerea situațiilor complexe în care norma trebuie aplicată.

Analizînd norma constituțională a cărei interpretare constituie obiectul sesizării, raportînd-o la situații concrete, se constată unele ambiguități, ce pot fi clarificate doar de Curtea Constituțională, prin interpretare oficială.

Prezenta sesizare urmărește elucidarea sensului exact al unor prevederi constituționale ce țin de procedura de remaniere guvernamentală în raport cu atribuțiile Prim-ministrului și Președintelui țării, luînd act de regimul parlamentar de guvernămînt al Republicii Moldova.

Potrivit art. 98 alin. (6) din Constituție, în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a funcției, Președintele Republicii Moldova revocă și numește, la propunerea Prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.

Interpretarea textuală, dar și funcțională a acestei norme constituționale este necesară în eventualitatea unui conflict instituțional între Președintele țării și Șeful Cabinetului de Miniștri.

Curtea Constituțională și-a expus parțial poziția asupra acestei probleme, dar nu în măsura excluderii oricărei interpretări ambigue.

Astfel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 15 din 23 martie 1999 s-a specificat că exercitarea atribuției de numire a Guvernului de către Președintele Republicii Moldova, în baza votului de încredere acordat de Parlament, este obligatorie și nu depinde de voința Președintelui țării. Președintele nu poate refuza numirea Guvernului, ea trebuie să fie conformă exigențelor ce rezultă din votul de încredere acordat de Parlament.

Curtea a concluzionat că Președintele Republicii Moldova nu este în drept să nu numească Guvernul, fie că este sau nu de acord cu componența nominală a Guvernului. Neexecutarea atribuțiilor constituționale de către Președintele țării ar conduce în acest caz la încălcarea principiului separației și colaborării puterilor în stat, stipulat de art. 6 din Constituție.

În Hotărârea nr. 32 din 29 decembrie 2015, Curtea a stipulat următoarele:

„87. Dacă programul și lista membrilor Guvernului sînt acceptate de Parlament, se deschide procedura de numire a Guvernului, în care Președintele Republicii își ia rolul activ, dar unul formal și strict protocolar, care se rezumă la emiterea Decretului și la primirea jurămîntului de credință.

88. Așadar, **în procedura de formare și investire a Guvernului esențial este votul Parlamentului.** Guvernul va răspunde politic doar în fața Parlamentului, care îl poate demite.

89. În baza raționamentelor menționate, analizînd ponderea fiecăreia dintre cele două autorități publice în procedura de formare a Guvernului, Curtea constată că rolul Parlamentului este unul decisiv în raport cu rolul Președintelui Republicii. Această diferență de pondere se datorează esenței parlamentare a formei de guvernămînt.”

Relevantă este și Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 24 ianuarie 2017, în care Curtea a menționat că prevederea de la art. 98 alin. (6) din Constituție urmează a fi interpretată prin aplicarea principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat în articolul 6 din Legea fundamentală. Pe baza acestui principiu, pentru evitarea blocajelor instituționale și pentru buna lor funcționare, autoritățile publice au obligația constituțională să colaboreze.

Curtea a reținut că, în cadrul regimului parlamentar al Republicii Moldova, Președintele Republicii Moldova are un volum de competențe expres stabilite de Constituție. Deoarece Președintele nu poartă nici o responsabilitate politică pentru activitatea Guvernului, rolul acestuia în configurarea componenței Guvernului este unul limitat.

Curtea a menționat că **Președintele Republicii Moldova poate să refuze propunerea Prim-ministrului de numire a unei persoane într-o funcție**

vacantă de ministru și să-i ceară să facă o altă propunere, fără a constitui, însă, o sursă de blocaj instituțional sau a anula competențele Prim-ministrului în cadrul procedurii de codecizie la remanierea guvernamentală.

În acest context, respingerea candidaturii pentru funcția vacantă de ministru propusă de Prim-ministru **poate avea loc o singură dată și trebuie să fie întemeiată** pe respectarea cerințelor legale pentru exercitarea funcției de membru al Guvernului.

În caz de neacceptare a candidaturii de către Președinte, **Prim-ministrul are dreptul să propună pentru funcția de ministru o altă persoană sau să reitereze aceeași candidatură, pe care Președintele este obligat să o numească.**

Referitor la termenul în care urmează să fie numit Guvernul sau un ministru, precum și să fie exprimat refuzul de a numi ministrul în cazul remanierii guvernamentale, acesta trebuie să fie cât mai restrâns și să nu depășească 14 zile, similar termenului pentru promulgarea legii.

Astfel, din statuările Curții Constituționale rezultă că, în cazul propunerii repetate de remaniere guvernamentală, Președintele țării este obligat să numească ministrul în funcție, acceptând candidatura înaintată de Prim-ministru.

În cazul în care Președintele țării refuză nejustificat emiterea decretului de numire în funcție a ministrului și după propunerea repetată a Prim-ministrului, această acțiune ar putea fi apreciată drept încălcare a Legii Supreme, fapt care constituie temei de suspendare din funcție a Șefului statului și de inițiere a procedurii de demitere.

Însă acest scenariu nu poate garanta soluționarea unui eventual conflict și blocaj instituțional între exponenții puterilor în stat. Inițierea procedurii de constatare a circumstanțelor ce justifică demiterea Șefului statului nu soluționează problema conflictului dintre instituții. Trebuie remarcat faptul că suspendarea din funcție a Șefului statului se face cu o majoritate calificată de 2/3 de voturi ale deputaților în Parlament, majoritate care, de cele mai multe ori, este dificil de atins. Chiar dacă Șeful statului ar fi suspendat din funcție conform procedurii prevăzute la art. 89 din Legea Supremă, aceasta nu garantează soluționarea conflictului dintre autorități și depășirea blocajului instituțional.

Potrivit art. 168 alin. (1) din Codul electoral, hotărîrea privind demiterea Președintelui Republicii Moldova se consideră adoptată prin referendum republican dacă pentru ea au votat un număr de alegători egal sau mai mare decât în cazul alegerii Președintelui Republicii Moldova, dar nu mai puțin de jumătate din numărul alegătorilor care au participat la referendum.

Practica electorală a Republicii Moldova nu cunoaște astfel de precedente și, în caz de declanșare a unui astfel de exercițiu, un rezultat pozitiv nu poate fi garantat.

Aceste circumstanțe au generat necesitatea clarificării normelor constituționale la capitolul remanierii guvernamentale în cazul în care Șeful statului refuză să numească un ministru, inclusiv repetat, iar procedura de suspendare și demiterea din funcție este imposibilă.

În situația în care Președintele țării este exponentul opoziției parlamentare cu un număr considerabil de mandate în Parlamentul Republicii Moldova și o încredere substanțială din partea electoratului, declarându-se deschis împotriva Programului de activitate al Guvernului, un blocaj instituțional pe motivul stopării oricărei remanieri guvernamentale este iminent și imposibil de soluționat prin instrumentele acordate de Legea Supremă, fără a da o interpretare extensivă a Constituției la acest capitol.

Constituția țării nu poate fi, prin sine, un act care să distorsioneze activitatea organelor statului. Legea Supremă nu trebuie să admită situații, nici chiar ipotetice, de blocaj instituțional, care ar putea duce la consecințe grave nu doar pentru activitatea propriu-zisă a Guvernului, dar nici nu poate crea situații care s-ar solda cu riscuri pentru asigurarea securității naționale sau capacității de apărare a statului.

Pornind de la misiunea și rolul ministrului apărării în edificarea sistemului național de securitate, avînd și calitatea de comandant al Armatei Naționale, numirea în funcție a ministrului apărării este în conexiune directă cu responsabilitatea puterii executive privind realizarea activităților în domeniul apărării naționale, construcției și dezvoltării Armatei Naționale.

În asemenea circumstanțe, unica soluție pentru a nu admite riscul periclitării apărării naționale și securității statului, este o interpretare suplimentară a prevederilor art. 98 alin. (6) din Constituție.

Necesitatea interpretării este confirmată prin esența problemei elucidate, raportate la dispozițiile constituționale relevante. Or scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic.

Curtea Constituțională este unica autoritate în măsură să deducă din textul Constituției situațiile complexe în care norma constituțională trebuie aplicată și modalitatea aplicării acesteia.

Prin urmare, sînt imperioase clarificări suplimentare privind atribuțiile și rolul atît ale Prim-ministrului, cît și ale Președintelui țării, ce rezultă din art. 98 alin. (6) din Constituție, în vederea neadmiterii unui blocaj instituțional generat de refuzul repetat al Șefului statului de a numi în funcție un ministru, luînd în considerare necesitatea asigurării securității naționale, stabilității și coerenței între puterile statului.

Decizia Curții Constituționale este importantă și în contextul soluționării acestui diferend în spiritul constituțional al statului de drept, principiului separației și colaborării puterilor în stat.

IV - CERINȚELE SESIZĂRII

În vederea determinării sensului exact al normei constituționale, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 alin.(1) lit. b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin.(1) lit. b) din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să interpreteze prevederile art. 98 alin. (6) din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

1. Care sînt acțiunile Prim-ministrului și ale Parlamentului Republicii Moldova în cazul în care Președintele Republicii Moldova refuză propunerea repetată de numire în funcție a unui ministru?

2. Care este soluția pentru evitarea unui blocaj instituțional în cazul încălcării de către Președintele Republicii Moldova a obligației constituționale de numire în funcție a unui ministru la propunerea repetată a Prim-ministrului, conștientizînd faptul că o eventuală suspendare din funcție a Șefului statului nu este posibilă?

3. În vederea asigurării securității naționale, este posibilă intrarea în exercițiul funcției a persoanei desemnate repetat de către Prim-ministru în funcția de ministru al apărării după expirarea termenului de 14 zile, în caz de neemitere de către Președintele Republicii Moldova a decretului și în ce condiții?

Pentru evitarea riscului de afectare a funcționalității puterii executive în ansamblu, solicităm Înaltei Curți examinarea, în fond, a prezentei sesizări în **regim de urgență**.